

Tiina Väre

Keskikesäinen yö Kierikissä

Olen ensisijaisesti koronasulkujen aiheuttaman pakollisen matkustelutauon ja sittemmin lähinnä keski-ikäistymisen siivittämänä siirtynyt kiertämään kotimaan tanhuvia. Luotettuna matkakumppanina pihille itselleni toimii täyteen lastattunakin lähes rasvaton salaman nopeuden saavuttava, muutaman yhteisen vuoden aikana jo joitain tuhansia kilometrejä ajettu, päästötön hybridipyöräni. Tavakseni on muodostunut taittaa kaksipyöräiseni kanssa yhteistä matkaa Oulusta maakuntiin useammasta kymmenestä hieman yli sataan kilometriin päivässä – useimmiten muutamia päiviä kerralla (kuva 1). Yöpymiset tapahtuvat matkakohteen mukaan teltassa, hammokissa, ystävien nurkissa ja ulkorakennuksissa tai mökkimajoituksissa. Yhdessä olemme nähneet monenmoista. Enimmäkseen toki asvaltin – tai vähemmän mieluisasti soratien – pintaa, mutta viimekesänä myös tietä ylittäneen suden, joka primitiivireaktion jälkeen aiheutti matkaan noin 30 lisäkilometrin lenkin. Myöhemmin kesällä suuntaamme Varsinais-Suomen kohteille pyörimään, joten kiinnostavista kohteista, yleisistä saunoista ja huokeahintaisista leirintäalueista otan mieluummin suosituksia. Erityisesti Kierikin tapaisista muinaiskohteista, joihin tutustumisesta tai joilla yöpymisestä tehty juttu voisi myöhemmin kiinnostaa lukijoita, kuulisin erittäin mielelläni.

Vuoden 2024 juhannusta edeltävä yhden yön pyöräretki kulki Pudasjärveltä kohti

Oulun kotia koukaten Yli-Iin kivikauden kylästä (kuva 2) ja Muinaiskeskuksesta muodostuvan Kierikin kautta. Kierikki on osa Oulun museo- ja tiedekeskusta ja esihistorialtaan ja historialtaan useimmille arkeologeille ja menneisyyden harrastajille tuttu kohde. Tällä kertaa 130 päiväkilometrin taittaminen epävakaisessa kesäsäässä pelkän lihasvoiman turvin tuntui ylivoimaiselta. Semminkin, kun tuuli oli ollut

Kuva 1. Kesäreissut sujuvat huokeasti, kun liikkuu moottoritta ja kantaa majoituksen mukanaan. Kuvassa itse journalisti ylittämässä Pudasjärven ja Oulun kunnanrajaa. Valokuva: T. Väre

koko matkan vastainen ja nousu tasaisen tappa-va huolimatta siitä, mihin ilmansuuntaan tie vei. Yhtään pysähdystä matkantekoon ei korpitai-paleella mahtunut, sillä vauhdin hetkellinenkin hyytyminen tarkoitti välitöntä ja armotonta ro-tankokoisten paarmojen hyökkäystä.

Niinpä päädyin toteuttamaan yhden pitkäaikaisista haaveistani ja yöpymään Kierikin kivi-kauden kylässä. Samalla päätin yhdistää kokemuksen tähän etäisesti gonzo-tyyppiiseen reportaasiin tässä alamme lehdessä.

Teknillislogistisista syistä johtuneen aikatauluviivästelyn takia ehdin perille Kierikkiin vasta hieman ennen kuutta illalla. Näin ollen keskuksen työntekijät olivat käytännössä poistumassa paikalta samaan aikaan kuin minä saavuin. Sovimme siis, että aamulla nähtäisiin uudelleen. Pärjäänhän minä, tottunut vaellelija. Kyläkin on kuitenkin jo entisestään tuttu; olenpa taannoin esitelmöinytkin Muinais-keskuksen puolella väitöskirjani aiheista.

Kylään kuuluu useampikin esihistoriallisia rakennuksia mukaileva konstruktio (kuva 3) – mukaan luettuna maahan kaivettu sauna, jonka päinvastaisista aiheistani huolimatta olin itsepintaisesti jättänyt kuvaamatta. Kylän rakennukset on luotu arkeologisten kaivausten havaintoja sekä pohjoisten kansojen rakennustekniikkojen tuntemusta hyväksikäyttäen. Suuntasin lähes välittömästi rakentelemaan itselleni tulet ja pöyhimään valmiiksi nukku-mapaikkaa kylän sisääntuloa lähimmän majan uumeniin (kuva 4). Se on kuulemma tavallisimmin yöpyjään käytössä, mikäli esimerkiksi henkilökunnan jäsenten on syystä tai toisesta vaikeaa päästä lähtemään lyhyimpiä reittejä hieman yli 50 kilometrin päässä sijaitsevaan Oulun kaupunkiin yöksi. Sain kuulla, että rakennuksen katolla oli edellisenä päivänä havaittu pullea kyy ja minua kehoitettiin val-pauteen ja varovaisuuteen. Onneksi luikeroa ei enää näkynyt missään, vaikka olisimme varmaan molemmat kylään mahtuneet ainakin yhdeksi yöksi.

Kuva 2. Kivi-kauden kylä on osa Kierikin tiedekeskusta Oulun Yli-Iissä. Valokuvat: T. Väre

Kuva 3. Kierikin arkeologisen ja etnografisen tiedon pohjalta rakennetuissa asumuksissa on vallinnanvara majoittujalle. Valokuvat: T. Väre

Kuva 4. Majoitukseksi valikoitui kylän sisääntuloa lähin, tunnelmallinen rakennus. Perille pääsystä jo hieman väsyttikin, mutta tulet oli tehtävä. Valokuvat: T. Väre

Kuva 5. Ruuhi on jyrkän tuntuinen, esihistoriallinen kulkupeli vesistöille. Valokuva: T. Väre

Kuva 6. Kierikin mystiikassa niin lainaruoka kuin uni maistui. Etätöihinkin olisin paikan kelpuuttanut, mutta juuri nyt väsytti vähän liikaa. Valokuvat: T. Väre.

Kierikki on yleisölle avoinna kesäkuun alusta syyskuun loppupuolelle. Museolippua vastaan vierailijat voivat kylässä esimerkiksi soutaa yhdestä puunrungosta veistetyillä ruuhilla ohitse virtaavan Lijoen tyrskyissä (kuva 5), ampua jousipyssyillä, tutustua ansapyyntimenetelmiin, valmistaa muinaismenetelmillä kivisiä koruja taikka nuolenkärkiä, harjoittaa punamultamaalausta, nauttia ilmapiiristä ja paistaa vaikkapa makkaraa tai jotain muuta, omavalinnaista nuotioruokaa. Itse huonona suunnittelijana päädyin sekoittamaan pataan kikherneitä ja papuja, joita olin mukaan edellisenä iltana melko satunnaisuutena pakannut. Niin ja myöhemmin illalla armottomaan nälkään (sykevyö väitti minun kuluttaneen urheilusuorituksen aikana noin 2500 kilokaloria) myös museolehtori Sami Viljanmaan henkilökunnan jääkaappiin huolella säilöneet kabanossit (kuva 6) – hänen luvallaan tietysti!

Illan hämärtymistä on Yli-Iin korkeudella keskikesällä turhaa odotella. Yön koittaessa aurinko kuitenkin siirtyi metsän taakse jättäen kylän rakennukset suurimmaksi osaksi varjoon, jolloin pohjoisen kesän toinen erikoisuus, sankka sääskiparvi löysi tiensä yövierakseni. Minulla oli mukanani makuupussi, jonka uumenissa en ollut verenheimijän tavoitettavissa, vaikka kenties autenttisemminkin olisi voinut itsensä porontaljojen vuorata. Pysin ja lähes onnistuinkin pitämään muutamaa halkoa kytemässä hiljalleen läpi yön, sääskien ja muiden öttiäisten mieliharmiksi. Tämä toki vaati ajoittaisia havahtumisia paloturvallisuussyistä. Myös harvaan järjestetyistä seipäistä rakennettujen, rakennuksen molemmissa päissä sijaitsevien ovien rakosista sisään pyrkivä viileähkö kesäyö huolehti siitä, ettei uni käynyt liian siikeäksi. En toki illallakaan aivan olisi malttanut antaa unen tulla katsellessani savun muodostamia mystisiä kiehkuroita ja kuunnellessani viereisen metsän ja veden ääniä.

Yö Kierikissä on siinä määrin maaginen, että sen olisi voinut vaikka jakaakin toisen samaan tapaan värähtelevän sielun kanssa. Tämähän on suurelle yleisölle varsin mahdollista kesän aikana kahteen otteeseen järjestettävien

Muinaistulien öiden yhteydessä, kun maksimissaan 50 nopeinta ilmoittautujaa pääsee oppaiden huolenpidon alaisuudessa nauttimaan kivikautisesta yötunnelmasta. Ensimmäinen tapahtuma ajoittuu heinäkuun loppuun; toinen taas elo-syyskuun taitteeseen. Liput tapahtumiin myy ”Mun Oulu” -sivusto.

Aamulla uni loppui jo noin viiden aikaan. Tämä on toki itselleni kohtuullisen optimaalinen heräämisajankohta. Tykkään etenkin etätöitä tehdessä aloittaa päivän varhain, jolloin työt ovat hyvällä mallilla muiden vasta herätessä. Huonosti nukutun yön vaikutukset kyllä kuitenkin huomasi viimeistään noin 70 kilometrin kotimatkaa polkiessa. Viimein kotiini saavuttuani nukuin noin nelituntiset päiväunet vallan kuin ruuhitukki. Kyllä kivikautinen elämä on rankkaa!

Kierikki

Pahkalantie 447, Oulu (Yli-Ii), 050 410 7309

<https://kierikki.fi/>

Tiina Väre, FT, KT, on innokas pyörä- ja hiihtoharrastaja, *Muinaistutkijan* ja *Fennoscandian archaeological* toimittaja sekä tutkijatohtori Helsingin yliopistossa.